

Óli Jacobsen

Andrew Godtfred:

VAR Í ILLVEÐRINUM, TÁ IÐ 38 MENN GINGU BURTUR

Nú fara vit aftur í holt við eina fiskimannasögu. Hetta er ein frásögn frá 2004 hjá Andrew Godtfred, ættaður úr Vági. Hann upplivdi stóran part av søguni hjá okkara vinnu á sjónum.

1. partur

Andrew var føddur í 1913. Hann hevði nógvar royndir í okkara sjóvinnu, eisini tí hann var føddur inn í eitt kent reiðaravirki í Vági, A/S J.A. Godtfred, hjá pápanum Dias á Heyggi.

Bergur, sonurin, greiðir frá, at Andrew sum ungur var kropsliga væl fyri og fimur. Hann dugdi væl at svimja og hevði til frægd saman við øðrum dreingjum at leypa á sjógv frá bummum og tvørtrøum (ráum) á skipum, ið lógu fyri teym á fjørðinum. Um veturin dæmdi honum væl at standa á skoytum á Vágsvatni, og hann hevði altíð skoyturnar við sær, tá ið hann seinni var við skipi í Aberdeen. Har var stór innandura skoytuhóll.

Dias hevði gott samband við skotskar sjómenn, sum komu inn á Vág millum annað at kroka. Hetta fæddi til lívslangan venskap.

Andrew hjálpti heilt ungur til í handlinum hjá Magnusi Veyhe, granni og systkinabarn mammuna, Kristinu. Har vann hann 10-ára gamal sína fyrstu dagløn, ið var ein króna.

Andrew greiðir frá: Pápi fór at rógva út 9 ára gamal

Pápi mín var ættaður av Heyggi í Porkeri, føddur í 1879. Mamma, Kristina, var av Klovnum eisini í Porkeri.

Tá ið pápi var 9 ára gamal, fór hann at rógva út við pápa sínum, Johan á Heyggi, ið var bóndi og stak góður útróðrarmaður. Pápi var í sjálvdrátti, so hann ikki sum smádrongur skuldi taka part frá hinum. Men tað gekk ógvulig væl hjá honum at fáa fisk. Tá hann var 10 ára gamal, hildu hinir menninir, at hann átti at fáa part sum hinir, tí hann stóð einki aftanfyrir teir vaksnu at fiska.

Pápi fór til skips 14 ára gamal við "Jeanette" og var við har í tvey ár. Seinna árið var pápi triðjubestur at fiska. Í 1897 og 1898 var hann við "Sildberanum", og var

hann bestur at fiska bæði árin. Tað var øll tey árin hann var í sjálvdrátti. Hann tók skiparaprógv í 1900.

Besta skip í Føroyum

Pápi bygdi hús í Porkeri og búði har til 1909, men tá hann fór at føra skip hjá Garðammonnum, bygdi hann hús í Vági, tí tað var høgligari. "Albert Victor" var fyrsta skipið, hann fæddi, og síðani komu "Johanna" og "Havgasin". Sum skipari var hann øll árin bestur at fiska.

Í 1913 keypti pápi sjálvur skip, ið hann nevndi "Kristina" eftir konuni. Hann fór eftir skipinum sama dag, sum eg var føddur.

"Kristina" var nógv besta skipið í Føroyum øll árin, pápi hevði hana. Hon fiskaði betri og betri fyri hvørt ár, sum gekk. Í 1915 fekk hon 850 skippund, í 1916 var veiðan 950 skippund og í 1918 var hon 1050 skippund. Hetta var eisini umtalað í bløðunum. Í 1918 skrivaði Suðuroyablaðið Føroyatíðindini m.a.:

Den energiske kaptajn Godtfred, hvem et ... Held har fulgt i mange Aar, og hans dygtige Mandskab, har efter hvad der forlyder, efterlignet Franskmandenes Fangstmaade, idet de ikke blot nøjes med Bundfiskeriet, men forstaar at finde Fiskene paa Forskellige Dybder, en Fremgangsmaade, der giver forbavsende Resultater paa ganske kort Tid.

Spurt varð í blaðnum, hvør ið mundi fara at sláa metið hjá "Kristinu". Kanska fór tað at vera "Kristina" sjálv! Og rætt var, tí í 1919 fingur teir 1455 skippund.

Aftaná hetta fiskaði pápi ikki nógv, tí heilsan fór at bila. Hann var síðani heimaður sum reiðari og keypmaður, men hann róði út øll árin, til hann var langt uppi í 80'unum. Hann doyði í 1968, 88 ára gamal.

Í 1919 keypti Kjølbro "Kristinu", men hon gekk burtur árið eftir við 16 monnum. Greitt hevur verið frá hesi sorgarsögu í Siðsøguni í vár.

Andrew sum ungur navigatørur

Passaði motor 14 ára gamal

Eg gekk í skúla, og tað gekk bara heilt væl. Eg fór úr 2. flokki í 4. flokk, men eg minnst ikki aftur, um tað var tí, at eg dugdi so væl. Lærarar í Vági tá vóru Poul Næs, yvirlærari, Elspa á Økrum, Thomas Nygaard, sum var av Eiði, og Zacharias Sørensen. Eg gekk trý ár í millumskúla, men so helt millumskúlin uppát, og eg slapp ikki víðari.

Tá ið eg var 14 ár, fór eg at rógva út við pápa mínum. Vit róðu út við snøri. Tað var nógvur fiskur at fáa. Vit avreiddu í Vági, og pápi keypti fiskin, sum var flaktur og saltaður.

Fór við sildagørnum

Pápi mín fór einaferð niður, tað var tá "Norðfarið" stóð í gerð. Eg helt fram at rógva út, tí eg dugdi at passa motorin, hóast eg bara var 14 ára gamal. Vit avreiddu á Gørðunum. Ein dagin kemur Magnus á Gørðunum, stjórin, oman á brúnna. Hann hevði hoyrt, at skipini fingur sild og segði, at hann fór beinanvegin at senda "Merkur" at royna eftir sild. Tá reisti eg meg upp beinanvegin og segði: "So sleppi eg við!" Hann tók meg upp á orðið, tí dagin eftir sendi hann boð eftir mær og spurdi, um eg meinti tað í álvara. Jú, tað gjørdi eg. Hann spurdi, um eg kendi nakran annan ungan drong, sum eg kundi biðja koma við. Jú, segði eg. Eg kendi Hans hjá Edvard á Sella. Eg fór so at biðja hann koma við eisini, og hann játtaði.

Fyrsta túrin fóru vit út á Suðuroya Banka. Har fingur vit onga sild. Síðani fóru vit á Nólsoyar Bankan, men har var heldur

einki at fáa. Haðani fóru vit á Fugloyar Bankan, men úrslitið var tað sama.

Men so fóru vit inn á Funningsfjørð, og har var nógv sild at fáa. Vit vóru burtur í umleið ein mánað tilsamans og fingur 200 tunnur. Eg fekk 50 oyru av hvørji tunnu. Sildin varð koyrd heil í salt, men fyrst varð hon kvørkrað. Og hetta var í 1928 og var mín fyrsti túrur til skips.

Lumpaði læknan

Í 1929 var eg niðri eftir "Norðfarinum", sum pápi hevði latið byggja í Fredrikssund til sonin, Johan, at føra. Hann gekk tá á stýrimansskúla á Fanø.

Hetta var ein rættilig nýhugsan tá á døgum at byggja nýggj skip. Skipið var 154 brt. og kostaði kr. 120.000. Tá vit komu heim við henni, var eitt tons av koli umborð. Hetta skuldi fáast í land, og tað var bara ein bilur í Vági, ið kundi koyra kolið, og tað var Garðabilurin. Posarnir vóru toppaðir so høgt uppi í lastini á bilinum, har eg og ein leyningur eisini vóru, at tá bilurin snaraði vestur av keiuni vórðu vit tveittir á keiuna. Tann, sum koyrði, var Dorius. Hann var ættaður úr Norðragøtu. Hann koyrði fyri teir á Gørðunum í eini 50 ár. Hann var annars kendur fyri at koyra ógvuliga varliga. Leyningurin slapp væl frá tí, men eg fekk skaða í knæið, og dr. Rasmussen (seinni Waag) noktaði mær at fara við "Norðfarinum" hendan fyrsta túrin. Eg var so forharmaður.

Tá lækkin hevði vitjað ein sjúkling, vildi hann dagliga at vita, hvussu sjúklingurin hevði tað. So ein dagin, tá einir átta dagar vóru farnir, var eg so frægur, at eg fór upp og út. Eg passaði mær kortini at vera heima, tá lækkin kom at vitja. Men ein dagin gloymdi eg at vera við hús, og so visti lækkin, at væl mundi standa til.

Eg var farin vestur á Garðarnar og royndi at sleppa við trolaranum "Royndini", og tað eydnaðist. Lækkin mælti mær til at nýta elastikbind um knøini.

Hetta var í 1929, og eg var við "Royndini" til út á heystið. Eg fylti 16 ár á heimferðini. Fleiri av reiðarunum í Vági áttu "Royndina" – pápi var ein teirra. Skipari tá var Jacob Nielsen úr Nólsoy, pápi millum onnur Rodmund í Liða.

Vit vóru á saltfiskaveiðu. Tað gekst væl at fiska. Hóast "Royndin" var trolari, róðu vit eisini út við bátum í Grønlandi. Tað var sera trupult at royna í Grønlandi, tí har var so torført at fáa útgerð, eisini vóru politiskar forðingar. Tá vit komu heim, var ikki meira av koli eftir, enn tað, sum lá á banjaranum. Tískil rakk kolið júst til heimferðina.